

Transfery poselskie jako źródło nowych inicjatyw politycznych

MICHAŁ FIJAŁKOWSKI
MGR

Uniwersytet Opolski, Wydział Nauk Społecznych
e-mail: michal.fijalkowski01@gmail.com

Słowa kluczowe transfery międzyklubowe, partie parlamentarne, rozłamy partyjne

Abstrakt Partie polityczne – zgodnie z klasycznym ujęciem M. Duvergera – powstają według wewnętrznego i zewnętrznego trybu. Celem niniejszego artykułu jest analiza powstawania partii politycznych w Polsce zgodnie z pierwszym trybem (wewnętrznym), wykorzystując do tego koncept „transferu parlamentarnego”, tj. zmian przynależności klubowej posłów skutkujących powstaniem nowej partii politycznej.

Parliamentary party switching as a source of new political initiatives

Keywords party switching, parliamentary parties, party cleavages

Abstract According to classic approach of M. Duverger, political parties are formed internally and externally. The following paper's aim is to analyze the emerge of political parties in Poland according to the first of the listed courses (internal) by using the concept of parliamentary party switching, which results in formation of new political parties.

Wprowadzenie

Rozpoczęta w 2015 roku VIII kadencja Sejmu jest czwartą z kolei, w której zwycięsko z batalii wyborczej wychodzi jedna z dwóch partii – Platforma Obywatelska (PO) lub Prawo i Sprawiedliwość (PiS). Skłania to część komentatorów do formułowania tezy o umacniającym się duopolu tych ugrupowań w polskim systemie partyjnym¹. Niektórzy sugerują również kartelizacyjne

1 Taki stan rzeczy sugerowali m.in. Filip Ilkowski i Tomasz Żukowski w Polskim Radiu po wyborach samorządowych w 2014 roku. Żukowski wskazywał na rosnącą rolę wspomnianych dwóch partii, stwierdzając jednocześnie, że znaczenie mniejszych ugrupowań „wyraźnie słabnie, oni się rozmagnesowują i spora część wyborców lewicowych w związku z tym wybiera inne formacje, czy Platformę, czy to PiS również”. Ilkowski zaznaczył: „(...) natomiast jeżeli chodzi

tendencje zachodzące w ramach polskiego systemu partyjnego (Szczurbiak, 2001, s. 441; Herbut, 2002, s. 100–101). Tezy te są słuszne tylko częściowo, przede wszystkim w odniesieniu do systemowych rozwiązań, które sprzyjają partiom silniejszym (progi wyborcze, system finansowania partii, dostęp do mediów) (Ustawa, 2011; Ustawa, 1997). Podstawową słabością tezy o „zamknięciu” się polskiego systemu partyjnego jest to, że od „wielkiego trzęsienia ziemi”, jakim dla polskiej sceny politycznej były wybory 2001 roku, system ten mimo wszystko podlega dynamicznym zmianom. Pomimo formułowanych już w latach 90. XX wieku wniosków o „samoreplikowaniu się” polskich partii politycznych, czyli dominacji partii powstałych w wyniku podziałów parlamentarnych (Chmaj, Sokół, Żmigrodzki, 1999, s. 32–33), sytuacja, z jaką mamy do czynienia po 2001 roku pokazuje, że wiele formacji powstających poza parlamentem zyskuje status ugrupowań relewantnych. Takimi przykładami są Ruch Palikota, Kukiz’15 czy Nowoczesna.

Przypomnijmy, że typologia powstania partii, z podziałem na wewnętrzny (internally created parties) i zewnętrzny tryb (externally created parties) zaproponowana została w klasycznym już dziele Maurice’a Duvergera (Duverger, 1967, s. xxiv–xxxvi).

W niniejszej analizie skupiono uwagę na pierwszym z trybów powstawania partii – wewnętrznym. Warto podkreślić, że Duverger nie uteoretyzował ani nawet nie rozwinął swojej typologii (poświęcając jej kilka stron we wstępie swego dzieła), stąd też przyjmowany on jest w środowisku naukowym nieco intuicyjnie. Analiza „transferów partyjnych” stanowi obiecującą płaszczyznę analizy wewnętrznego trybu powstawania partii. Pod pojęciem „transferu” rozumiemy wszystkie zmiany przynależności organizacyjnej posłów, zachodzące w Sejmie w trakcie kadencji.

Z organizacyjnego punktu widzenia najdogodniejszym miejscem dla powstania nowej inicjatywy politycznej jest parlament. Utworzenie wielu partii politycznych jest bowiem poprzedzone rozłaniem w istniejącym ugrupowaniu parlamentarnym. Odchodzący posłowie, tworzący klub lub koło, mają dostęp do wielu narzędzi władzy ustawodawczej, takimi atutami nie dysponują inicjatorzy partii powstających poza parlamentem (Bożyk, 2006, s. 93–94); nie wspominając już o stałej obecności w mediach, stymulującej opinię publiczną. Tego rodzaju działania są jednymi z rodzajów transferów posłów, wskazanych i opisanych przez Marcusa Kreuzera oraz Vella Pettaia – transferów kolektywnych, skutkującym powstaniem nowej partii (Kreuzer, Pettai, 2009, s. 267–268).

Celem artykułu jest zbadanie, czy inicjatywy polityczne powstałe w trakcie kadencji, wewnątrz parlamentu stają się trwałymi elementami systemu partyjnego. Pod tym kątem przebadana została ich instytucjonalizacja, wyniki wyborcze oraz żywotność. W badaniu ujęte zostały wszystkie rozłamy w partiach parlamentarnych w kadencjach I–VII Sejmu, skutkujące powstaniem klubu lub koła parlamentarnego. Pominięto przypadki przemianowania istniejących ugrupowań parlamentarnych na formacje pod inną nazwą oraz koła poselskie partii wybranych

o wyniki tych wyborów, ja mam wrażenie, że one zmieniły bardzo niewiele w istocie, duopol głównych partii ma się dobrze” (Polskie Radio, 2014).

do Sejmu w ramach koalicji wyborczej. Transfery parlamentarne – z natury kontrowersyjne – mają ten pozytywny aspekt, że w niektórych przypadkach skutkują „odbetonowaniem” sceny politycznej.

Ugrupowania o genezie parlamentarnej powstałe w trakcie kadencji I–VII Sejmu I kadencja Sejmu (1991–1993)

W pierwszych w pełni demokratycznych wyborach parlamentarnych (1991 r.) wyłoniono Sejm mocno sfragmentaryzowany – do Sejmu weszli przedstawiciele aż 29 komitetów. W dużej mierze wynikało to z ordynacji wyborczej, jaką wykorzystano w tych wyborach. Była ona pozabawiona progu wyborczego, a sposobem przeliczenia głosów na mandaty była metoda Hare-Niemeyera (korzystna dla mniejszych partii) (Wiatr, 2003, s. 106–107).

Tabela 1. Ugrupowania powstałe w Sejmie w trakcie I kadencji

Ugrupowanie parlamentarne	Rodzaj ugrupowania	Powstanie partii/ koalicji	Wynik w wyborach 1993	Wynik w wyborach 1997
Konwencja Polska (KP)	Klub parlamentarny	–	–	–
Ruch dla Rzeczypospolitej (RdR)	Klub parlamentarny	TAK	2,7%	–
Akcja Polska (AP)	Koło parlamentarne	TAK	2,7% (wspólny start z RdR)	–
Unia Pracy (UP)	Koło parlamentarne	TAK	7,28%	4,74%
Partia Emerytów i Rencistów „Nadzieja”	Koło parlamentarne	TAK	–	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (SEJM RP: Posłowie I Kadencji; obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej).

Tabela 1 pokazuje, że w I kadencji Sejmu, w efekcie kolektywnych odejść posłów z innych formacji, powstało pięć nowych ugrupowań. Jedynie dwa przypadki skutkowały powstaniem klubu parlamentarnego, do czego potrzeba było minimum 15 posłów. Aż cztery z pięciu wspomnianych ugrupowań przerodziło się później w partie polityczne – jednak jedynie trzy z nich wystartowały w kolejnych wyborach (w tym dwie na jednej, wspólnej liście, która nie przekroczyła progu wyborczego). Jedynym zatem ugrupowaniem, powstałym w trakcie I kadencji, które utrzymało swój status parlamentarny po kolejnych wyborach, okazała się Unia Pracy – partia ta dostała się do Sejmu II kadencji, startowała w każdym kolejnych wyborach (choć często jako członek koalicji wyborczej) i funkcjonuje do dnia dzisiejszego. Pomimo że nie ma obecnie reprezentacji w Sejmie, to eurodeputowanym z ramienia UP jest od 2004 roku Adam Gierek (Parlament Europejski, 2017).

II kadencja Sejmu (1993–1997)

Wprowadzenie nowej ordynacji wyborczej wzbogaconej o progi wyborcze znacznie zmieniło liczebność partii w Sejmie. Z wyjątkiem Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców oraz

Mniejszości Niemieckiej, których nie dotyczyły klauzule zaporowe, do Sejmu weszło jedynie sześć ugrupowań. Było to wyraźną zmianą w porównaniu z poprzednią kadencją. Nie bez znaczenia było również w tym przypadku wprowadzenie metody przeliczania głosów d'Honta, która promowała ugrupowania z lepszym wynikiem wyborczym (Migalski, 2006, s. 67–68).

Tabela 2. Ugrupowania powstałe w Sejmie w trakcie II kadencji

Ugrupowanie parlamentarne	Rodzaj ugrupowania	Powstanie partii/koalicji	Wynik w wyborach 1997	Wynik w wyborach 2001
Akcja Wyborcza Solidarność (AWS)	Klub parlamentarny	TAK	33,83%	5,6%
Koło Konserwatywno-Ludowe (KKL)	Koło parlamentarne	–	–	–
Nowa Demokracja (PKND)	Koło parlamentarne	TAK	Start z SLD (27,13%) – brak uzyskanych mandatów	–
Porozumienie Prawicy – Solidarni w Wyborach (PPP)	Koło parlamentarne	TAK	Start z AWS (33,83%) – siedem mandatów	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (SEJM RP: Posłowie II Kadencji; obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej).

Dane zaprezentowane w tabeli 2 pokazują, że pomimo znacznie mniejszej liczby partii w Sejmie, w trakcie tej kadencji powstały aż cztery nowe ugrupowania. Co więcej, trwałość tych ugrupowań była większa niż tych ukonstytuowanych w I kadencji Sejmu. To właśnie wówczas powstał klub AWS. Przekształcony w koalicję, w kolejnych wyborach osiągnął wynik, który pozwolił im utworzyć koalicję rządzącą. Pozostałe z formacji spotkał dość zróżnicowany los. Koło KKL nie przekształciło się w partię ani też w żadnym kształcie nie uczestniczyło w kolejnych wyborach. Odmiennie PKND oraz PPP – te ugrupowania zdecydowały się na start w ramach koalicji, z różnym jednak skutkiem. PKND w ramach koalicji Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD) nie uzyskało mandatów, natomiast PPP, wewnątrz AWS wprowadziło do Sejmu w 1997 roku siedmioro posłów.

III kadencja Sejmu (1997–2001)

Wybory, w których wyłoniono skład III kadencji Sejmu odbyły się we wrześniu 1997 roku. W ich efekcie do władzy doszły dwa ugrupowania z rodowodem postsolidarnościowym – AWS oraz UW. Jak już wspomniano, zwycięzca tych wyborów – AWS w ówczesnym kształcie narodził się w trakcie poprzedniej kadencji wewnątrz Sejmu.

Tabela 3. Ugrupowania powstałe w Sejmie w trakcie III kadencji

Ugrupowanie parlamentarne	Rodzaj ugrupowania	Powstanie partii/koalicji	Wynik w wyborach 2001	Wynik w wyborach 2005
Prawo i Sprawiedliwość (PiS)	Klub parlamentarny	TAK	9,5%	26,99%
Alternatywa (KPA)	Koło parlamentarne	TAK	0,42%	–
Porozumienie Polskie (PP)*	Koło parlamentarne	TAK	Start z LPR (7,87%) – dziewięć mandatów	Start z LPR (7,97%) – brak mandatów

* Koło powołano pod nazwą Nasze Koło.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (SEJM RP: Posłowie III Kadencji; obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej).

Jedynym nowym klubem parlamentarnym utworzonym w trakcie III kadencji Sejmu i spełniającym przedstawione na początku artykułu kryteria był klub PiS. Utworzyło go 18 byłych posłów AWS, którzy odeszli z partii na skutek wewnętrznego konfliktu w rządzie tego ugrupowania, w efekcie którego doszło do dymisji ministra sprawiedliwości Lecha Kaczyńskiego – późniejszego założyciela PiS (Bojarowicz, 2007, s. 127–128). Wartym nadmienia jest to, że utworzenie klubu w lipcu 2001 roku poprzedził kongres założycielski i zarejestrowanie partii miesiąc wcześniej. To podstawowy czynnik odróżniający PiS od innych kolektywnych przejść w parlamencie. Należy również zauważyć, jak trwałym elementem polskiego systemu partyjnego stała się powstała na skutek tego rozłamu formacja. PiS nie tylko odniósł w kolejnych wyborach wynik forsujący próg wyborczy – posłowie tej partii od tej pory meldowali się w Sejmie co kadencję, a partia dwukrotnie wygrywała wybory, mając możliwość utworzenia własnego rządu. Koło poselskie Alternatywa, zrzeszające czworo byłych posłów AWS, wystartowało w kolejnych wyborach w ramach koalicji Ruch Społeczny Alternatywa. Uzyskało w wyborach w 2001 roku jedynie 0,42% głosów, były to jednocześnie ostatnie wybory tej inicjatywy. Nieco lepszy los w ramach koalicyjnego startu w wyborach osiągnęli posłowie PP – z list LPR udało im się uzyskać dziewięć mandatów w Sejmie IV kadencji. W wyborach do V kadencji Sejmu, w podobnej konotacji politycznej członkowie PP startowali już jednak bez powodzenia (Zuba, 2006, s. 263–267).

Warto nadmienić, że w Sejmie III kadencji dokonał się jeszcze jeden istotny rozłam, który jednakże nie skutkował powstaniem nowego ugrupowania wewnątrz parlamentu. Wskutek sporów wewnątrz Unii Wolności (UW) dotyczących koalicji z AWS, a także ambicji przywódczych przyszłych liderów nowej partii, doszło do zawiązania Platformy Obywatelskiej przez Donalda Tuska, Macieja Płażyńskiego oraz Andrzeja Olechowskiego. Pomimo że nowe ugrupowanie nie utworzyło swojego klubu parlamentarnego, to ze względu na obecne znaczenie ugrupowania w polskim systemie partyjnym, a także utworzenie partii jeszcze w trakcie III kadencji, jest to godne odnotowania (Dudek, 2013, s. 420–430).

IV kadencja Sejmu (2001–2005)

Spadek poparcia oraz dekompozycja AWS doprowadziły do spektakularnej porażki obozu post-solidarnościowego w wyborach w 2001 roku. Wybory poprzedziła jednak ponowna zmiana ordynacji wyborczej przez rząd. W wyborach, które wyłoniły Sejm IV kadencji wykorzystano metodę liczenia głosów Sainte-Laguë, która ostatecznie pozbawiła koalicję wyborczą SLD-UP zdolności samodzielnego utworzenia rządu. Wynik 41,04%, dający zwycięstwo w wyborach, nie zapobiegł jednak dekompozycji obozu władzy, podobnej do tej, z jaką w III kadencji zmagala się AWS (Bożyk, 2006, s. 49–51; Sieklucki, 2006, s. 118–119).

Tabela 4. Ugrupowania powstałe w Sejmie w trakcie IV kadencji

Ugrupowanie parlamentarne	Rodzaj ugrupowania	Powstanie partii/koalicji	Wynik w wyborach 2005	Wynik w wyborach 2007
Socjaldemokracja Polska (SdPi)	Klub parlamentarny	TAK	3,89%	Start w koalicji Lewica i Demokraci (LiD) (13,15%) – dziesięć mandatów
Dom Ojczysty (DO)	Koło parlamentarne	TAK	0,28%	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (SEJM RP: Posłowie IV kadencji; obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej).

Ciąg afer i spadek poparcia formacji rządzącej doprowadził do największego rozłamu wewnątrzpartyjnego w III RP. Wraz z Markiem Borowskim szeregi SLD opuściło aż 35 posłów. Ustanowiono klub parlamentarny oraz partię pod nazwą Socjaldemokracja Polska. Ugrupowanie funkcjonuje do dziś, choć nie ma na koncie szczególnych sukcesów wyborczych. W swoich pierwszych wyborach w 2005 roku formacja nie zdołała przekroczyć progu wyborczego – dopiero start w koalicji z partią macierzystą w 2007 roku umożliwił dziesięciorgu posłom zdobycie mandatu (Peszyński, 2008, s. 81). Jeszcze mniej skuteczne było drugie ugrupowanie ugruntowane w trakcie IV kadencji Sejmu – Dom Ojczysty powstały wskutek sporu wewnątrz LPR dotyczącego wyborów europejskich, w 2005 roku uzyskał jedynie 0,28% głosów wyborców. Były to jednocześnie ostatnie wybory tej partii (Paszkiwicz, 2000, s.79–80).

V kadencja Sejmu (2005–2007)

Wybory w 2005 roku przyniosły pierwsze wyborcze zwycięstwo formacji, która powstała w wyniku rozłamu w partii parlamentarnej. Zwycięstwo PiS, choć minimalne, pokazało, że kolektywne działania posłów w parlamencie może być skutecznym sposobem na utworzenie prężnie działającej partii politycznej. Od momentu powstania ugrupowania, do zwycięstwa w wyborach minęły jedynie cztery lata. Ze względu na dość skomplikowany rozkład sił w parlamencie i liczne zawirowania w koalicji rządzącej, V kadencja trwała jednak jedynie dwa lata i zakończyła się przyspieszonymi wyborami parlamentarnymi.

Tabela 5. Ugrupowania powstałe w Sejmie w trakcie V kadencji

Ugrupowanie parlamentarne	Rodzaj ugrupowania	Powstanie partii/koalicji	Wynik w wyborach 2007	Wynik w wyborach 2011
Ruch Ludowo-Narodowy (RLN)	Klub parlamentarny	–	–	–
Prawica RP	Koło parlamentarne	TAK	Start w koalicji z LPR (1,3%) – brak mandatów	0,24%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (SEJM RP: Posłowie V kadencji; obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej).

Tylko dwa ugrupowania V kadencji spełniały kryteria przedstawione we wstępie artykułu. Prawica RP, koło parlamentarne powstałe w wyniku konfliktu dotyczącego zmiany prawa aborcyjnego, przekształciło się w partię polityczną. Przedstawiony w tabeli 5 wynik wyborczy w 2007 oraz 2011 roku szybko zweryfikował jednak aspiracje tej formacji. W efekcie, w wyborach w 2015 roku Prawica RP ponownie startowała ze wspólnych list z PiS, wprowadzając do Sejmu 1 posła. Druga z formacji powstała w wyniku konfliktu wewnętrznego w Samoobronie, dotyczącego stosunku do koalicji rządzącej. Rozłamowcy pod szyldem RLN funkcjonowali jedynie przez trzy miesiące, rozwiązując po tym czasie swoją formację. Oficjalną przyczyną podaną przez polityków były różnice ideowe wewnątrz klubu. W efekcie ugrupowanie nie doczekało się rejestracji jako partia ani startu w wyborach.

VI kadencja Sejmu (2007–2011)

Przyspieszone wybory odbyły się jesienią 2007 roku, a do Sejmu weszli przedstawiciele jedynie czterech komitetów – PO, PiS, PSL oraz koalicyjnego LiD. Rządy przypadły centroprawicowej koalicji PO-PSL – partiom dotychczas niedotkniętych rozłamami.

Tabela 6. Ugrupowania powstałe w Sejmie w trakcie VI kadencji

Ugrupowanie parlamentarne	Rodzaj ugrupowania	Powstanie partii/koalicji	Wynik w wyborach 2011	Wynik w wyborach 2015
Polska Jest Najważniejsza (PJN)	Klub parlamentarny	TAK	2,19%	–
Polska XXI	Koło parlamentarne	–	–	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (SEJM RP: Posłowie VI kadencji; obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej).

Szosta kadencja była drugą z rzędu, w której doszło do jedynie dwóch rozłamów skutkujących powstaniem nowych ugrupowań w Sejmie. Jedynym nowym klubem była PJN – powstała z liberalnej frakcji PiS, odłączonej od partii po przegranych wyborach prezydenckich w 2010 roku. PJN wystartowała w kolejnych wyborach, jednak z dość nikłym skutkiem – 2,19% głosów nie zapewniło partii nawet subwencji budżetowej. W efekcie po niedługim czasie partię rozwiązano. Druga z formacji, Polska XXI funkcjonowała w Sejmie VI kadencji jako koło.

Utworzyli ją posłowie różnych ugrupowań, związani z inicjatywą prezydenta Wrocławia Rafała Dutkiewicza. Inicjatywa była jednak krótkotrwała, nie doszło do powstania partii ani startu w wyborach w 2011 roku.

Sejm VII kadencji (2011–2015)

W 2011 roku wynik wyborczy pozwolił dotychczas rządzącej koalicji na utworzenie rządu w tej samej konotacji politycznej. Była to sytuacja dotychczas bez precedensu w III RP. Jak już wspomniano, żadne z ugrupowań powstałych w wyniku odejść posłów nie dostało się do Sejmu VII kadencji. System partyjny w 2011 roku wykazał znamiona względnej stabilności – prócz ugrupowań VI kadencji, do Sejmu dostała się tylko jedna nowa partia – Ruch Palikota.

Tabela 7. Ugrupowania powstałe w Sejmie w trakcie VII kadencji

Ugrupowanie parlamentarne	Rodzaj ugrupowania	Powstanie partii/koalicji	Wynik w wyborach 2015
Solidarna Polska (SP)	Klub parlamentarny	TAK	Start w koalicji Zjednoczona Prawica (37,58%) – dziewięć mandatów
Polska Razem (PR)	Klub parlamentarny (wraz z SP)	TAK	Start w koalicji Zjednoczona Prawica (37,58%) – sześć mandatów
Biało-Czerwoni (BC)	Koło parlamentarne	TAK	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (Kluby i koła; obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej).

Na niwie parlamentarnej w trakcie VII kadencji powstały trzy ugrupowania, każde z nich utworzyło partię polityczną. Lewicowe ugrupowanie BC, złożone z byłych polityków SLD i innych lewicowych partii nie zarejestrowało list w wyborach parlamentarnych. Inaczej sprawa miała się z partiami prawicowymi. Zarówno Polska Razem, jak i Solidarna Polska zdecydowały się na start w wyborach w ramach koalicji Zjednoczona Prawica wraz z PiS, zdobywając kolejno sześć i dziewięć mandatów. Dzięki temu członkowie tych formacji wrócili na listy wyborcze ugrupowania macierzystego.

Podsumowanie

Całościowe spojrzenie na kadencje I-VII Sejmu w kontekście rozłamów w partiach parlamentarnych pozwala na sformułowanie kilku konkluzji. Główne założenia, na których je oparto zamieszczono w tabeli 8.

Należy zauważyć, że na początku przemian ustrojowych w parlamencie rodziło się więcej inicjatyw politycznych, aniżeli w okresie późniejszym. Może to świadczyć o stabilizacji polskiego systemu partyjnego dokonującej się wraz z demokratyzacją państwa, ale warto uwzględnić również czynnik instytucjonalny (zmiana systemu wyborczego, zmiana finansowania partii).

Tabela 8. Trwałość partii powstałych w wyniku rozłamów wewnątrzsejmowych

Sejm	Liczba rozłamów skutkujących powstaniem partii	Liczba partii rozłamowych, które uzyskały mandat w następnych wyborach	Trwałość głównego ugrupowania rozłamowego (w latach)
I kadencji (1991–1993)	5	1	25 (wciąż istnieje)
II kadencji (1993–1997)	4	2	5
III kadencji (1997–2001)	3	2	16 (wciąż istnieje)
IV kadencji (2001–2005)	2	0	13 (wciąż istnieje)
V kadencji (2005–2007)	2	0	10 (wciąż istnieje)
VI kadencji (2007–2011)	2	0	3
VII kadencji (2011–2015)	3	2	5 (wciąż istnieje)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (Sejm Rzeczypospolitej Polskiej; obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej).

W latach 1991–2015 w Sejmie powstało 21 ugrupowań utworzonych wskutek rozłamów, fuzji frakcyjnych, przejść i odejść posłów. Aż 17 ze wspomnianych inicjatyw przerodziło się w zarejestrowaną partię lub koalicję partyjną. Jedynie osiem z nich zdecydowało się na samodzielny start w wyborach parlamentarnych. Wśród partii o genezie parlamentarnej, w III RP jedynie trzy z nich były w stanie osiągnąć pułap progę wyborczego i wprowadzić z samodzielnej listy swoich kandydatów do Sejmu. Dziewięć razy nowo powstałe partie włączały się do koalicji wyborczej, często z ugrupowaniem którego szeregi posłowie chwilę wcześniej opuścili – taktyka ta okazała się skuteczna w pięciu przypadkach.

Najbardziej znaczącym ugrupowaniem o genezie parlamentarnej na polskiej scenie politycznej jest Prawo i Sprawiedliwość. Partia ta nie tylko skutecznie uczestniczyła w każdej kolejnej elekcji po powstaniu, w ciągu 16 lat swojego istnienia dwa razy wygrała wybory i miała możliwość utworzenia rządu. Należy jednak zauważyć, że jest to partia, której najczęściej dotyczyło to samo zjawisko, które leżało u źródła jej powstania. W bezpośredni sposób dotyczy jej aż 4 z 21 przebadanych rozłamów. Jediną kadencją, w której nie doszło do rozłamu w PiS była IV, pierwsza w której posłowie tej partii zostali wybrani do Sejmu.

Należy zauważyć, że pomimo sporego ułatwienia, jakim dla nowo powstałej partii jest posiadanie przedstawicieli w Sejmie, skuteczność wyborcza ugrupowań o genezie parlamentarnej jest nieznaczna. Z pozycji koła parlamentarnego jedynie Unia Pracy była w stanie skutecznie zbudować pozycję na kolejne wybory. Pozostałe sukcesy wyborcze rozłamowców następowały z pozycji klubu parlamentarnego – AWS oraz PiS. Powyższe dane pozwalają częściowo zweryfikować założoną na początku artykułu tezę. Powstanie partii w Sejmie w trakcie kadencji pomimo praktycznych udogodnień, jakie za sobą niesie, nie jest jednoznacznie łatwiejszym sposobem na skuteczne budowanie formacji politycznej. Niskie wyniki wyborcze oraz częste powroty rozłamowców na listy macierzystych partii zdają się sugerować, że tego typu inicjatywy są dla wyborców niezbyt wiarygodne. Mniej niż jedna piąta skutecznych podejść do wyborów nowo powstałych partii zdaje się mieć charakter incydentalny. Co więcej, sukces wyborczy tych partii niekoniecznie musiał wynikać ze sposobu ich formowania.

Bibliografia

Źródła normatywne

- Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z 31.10.1991 o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonych w dniu 27 października 1991. Internetowy System Aktów Prawnych, Pobrane z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP19910410288> (16.02.2017).
- Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z 23.09.1993 o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 19 września 1993. Internetowy System Aktów Prawnych. Pobrane z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP19930500470> (17.02.2017).
- Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z 25.09.1997 o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 21 września 1997. Internetowy System Aktów Prawnych. Pobrane z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP19970640620> (18.02.2017).
- Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z 26.09.2001 o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 23 września 2001. Internetowy System Aktów Prawnych. Pobrane z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20011091186> (4.10.2016).
- Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z 27.09.2005 o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 25 września 2005. Internetowy System Aktów Prawnych. Pobrane z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20051951626> (18.02.2017).
- Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z 23.10.2007 o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 21 października 2007. Internetowy System Aktów Prawnych. Pobrane z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20071981438> (19.02.2017).
- Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z 11.10.2011 o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 9 października 2011. Internetowy System Aktów Prawnych. Pobrane z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20112181294> (19.02.2017).
- Ustawa z 5.01.2011 Kodeks wyborczy. Dz.U. 2017, poz 15. Internetowy System Aktów Prawnych. Pobrane z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20110210112> (2.07.2017).
- Ustawa z 27.06.1997 o partiach politycznych. Dz.U. 1997, poz. 604, nr 98. Internetowy System Aktów Prawnych. Pobrane z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970980604> (3.07.2017).

Źródła internetowe

- Adam GIEREK | Przegląd wszystkich kadencji | Posłowie do PE | Parlament Europejski (2017). Pobrane z: http://www.europarl.europa.eu/meps/pl/28379/ADAM_GIEREK_history.html (26.06.2017).
- Eksperti o wyborach: Duopol PO-PiS ma się dobrze. (2014). 1 grudnia. Pobrane z: <http://www.polskieradio.pl/7/473/Artykul/1305948,Eksperti-o-wyborach-duopol-PO-i-PiS-ma-sie-dobrze> (4.06.2017).
- Kluby i koła, (2017). Pobrane z: <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/kluby.xsp> (5.06.2017).
- SEJM RP: Posłowie I kadencji, (2017). Pobrane z: <http://www.sejm.gov.pl/archiwum/kluby/kadencja1/kluby.htm> (1.06.2017).
- SEJM RP: Posłowie II kadencji, (2017). Pobrane z: <http://www.sejm.gov.pl/archiwum/kluby/kadencja2/kluby.htm> (1.06.2017).
- SEJM RP: Posłowie III kadencji, (2017). Pobrane z: <http://www.sejm.gov.pl/archiwum/kluby/kadencja3/posel.html> (2.06.2017).
- SEJM RP: Posłowie IV kadencji, (2017). Pobrane z: <http://www.sejm.gov.pl/archiwum/kluby/kadencja4/kluby.htm> (2.06.2017).
- SEJM RP: Posłowie V kadencji, (2017). Pobrane z: <http://www.sejm.gov.pl/archiwum/kluby/kadencja5/kluby.htm> (2.06.2017).
- SEJM RP: Posłowie VI kadencji, (2017). Pobrane z: <http://www.sejm.gov.pl/poslowie/kluby.htm> (4.06.2017).

Opracowania

- Bojarowicz, T. (2007). Kształtowanie się partii i ugrupowań prawicowych w Polsce po 1989 roku. W: K. Kowalczyk, Ł. Tomczak (red.), *Partie i system partyjny RP. Stan i perspektywy* (s. 113–129). Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

- Bożyk, S. (2006). *Partie polityczne a Sejm RP*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe.
- Chmaj, M., Sokół, W., Żmigrodzki, M. (1999). *Teoria partii politycznych*. Lublin: Lubelskie Towarzystwo Naukowe.
- Dudek, A. (2013). *Historia polityczna Polski 1989–2012*. Kraków: Wydawnictwo Znak.
- Duverger, M. (1967). *Political parties. Their Organization and Activity in the Modern State*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Herbut, R. (2002). *Teoria i praktyka funkcjonowania partii politycznych*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Kreuzer, M., Pettai, V. (2009). Party switching, party systems, and political representation. W: W. Heller, C. Mershon (red.), *Political parties and legislative party switching* (s. 265–285). New York: Palgrave Macmillan US.
- Migalski, M. (2006). Wpływ ordynacji wyborczych na kształtowanie się polskiego systemu partyjnego. W: M. Migalski, W. Wojtasik, M. Mazur, *Polski system partyjny* (s. 55–79). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Paszkiwicz, K. (2000). *Partie i koalicje polityczne III Rzeczypospolitej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Peszyński, W. (2008). Pozycjonowanie oferty politycznej LiD względem PiS w kampaniach 2006 i 2007 roku. W: D. Karnowska (red.), *Demokracja w Polsce po 2005 roku* (s. 81–98). Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Siekłucki, D. (2006). *Partie lewicy i centrolewicy w polskim systemie partyjnym. Aktywność SLD, PSL i UP na polskiej scenie politycznej*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Wiatr, J.J. (2003). Pięć parlamentów III Rzeczypospolitej. W: J.J. Wiatr, J. Raciborski, J. Bartkowski, B. Frątczak-Rudnicka, J. Kiliński, *Demokracja polska 1989–2003* (s. 99–122). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Zuba K. (2006). *Polski eurosceptycyzm i euorealizm*. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.

Artykuły w czasopismach naukowych

- Szczerbiak, A. (2001). Cartelisation in Post-Communist Politics: State Party Funding in Post-1989 Poland. *Perspectives on European Politics and Society*, 2, 3, 431–451.

Publikacje elektroniczne

- Eksperci o wyborach: duopol PO i PiS ma się dobrze* – Jedyńska – polskieradio.pl (2014). Pobrane z: <http://www.polskie-radio.pl/7/473/Artykul/1305948,Eksperci-o-wyborach-duopol-PO-i-PiS-ma-sie-dobrze> (2.07.2017).

Cytowanie

- Fijałkowski, M. (2017). Transfery poselskie jako źródło nowych inicjatyw politycznych. *Acta Politica Polonica*, 4 (42), 5–15. DOI: 10.18276/ap.2017.42-01.